DZIENNIK URZĘDOWY

KURATORJUM OKRĘGU SZKOLNEGO ŁUCKIEGO

TREŚĆ

KWIECIEŃ — 1934.

Nr. 4(109)

Rok XI.

CZĘŚĆ URZĘDOWA.

28.

XI Tydzień L. O. P. P.

Okólnik Ministra W. R. i O. P. z dnia 13.III.1934 r. Nr. I.Pol.-724/34.

Wzorem lat ubiegłych Liga Obrony Powietrznej i Przeciwgazowej organizuje w roku bieżącym „XI Tydzień L.O.P.P." w dniach od 10 do 17 maja włącznie.

W związku z tem, — z uwagi na doniosłe znaczenie państwowe Ligi, zalecam współudział nauczycielstwa i młodzieży szkolnej w akcji „XI Tygodnia L.O.P.P.".

Jednocześnie w szkołach winny odbyć się pogadanki o ważności lotnictwa i obrony przeciwlotniczo-gazowej dla bezpieczeństwa Państwa, jednakże bez uszczerbku dla normalnego toku zajęć.

Minister *(—) W. Jędrzejewicz.*

29.

Muzeum Przemysłu i Techniki w Warszawie.

Okólnik Ministerstwa W. R. i O. P. z dn. 1.III.1934 r. Nr. III.TP-594/34.

Dnia 16 grudnia 1933 r. poświęcono i oddano do użytku publicznego Muzeum Przemysłu i Techniki, mieszczące się w Warszawie w gmachach Fundacji Kierbedziów przy ul. Tamka Nr. 1 oraz muzeum Przemysłu i Rolnictwa przy ul. Krakowskie-Przedmieście Nr. 66.

Muzeum w obecnym czasie zawiera następujące działy: górnictwa i hutnictwa, przetwórstwa metali, energetyki, budownictwa, podstaw fizyki, elektrotechniki, włókiennictwa, wytwórczości chemicznej, przetwórstwa płodów rolnych łącznie z cukrownictwem i bezpieczeństwa pracy.

Biorąc pod uwagę dydaktyczny charakter ujęcia przez Muzeum całokształtu wytwórczości polskiej przy jednoczesnem ogólnem zobrazowaniu światowych zdobyczy na polu techniki z uwzględnieniem jej rozwoju historycznego, Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego podaje powyższe do wiadomości z uwagi na to, że zbiory Muzeum mogą obudzić zainteresowania wśród młodzieży szkolnej kształcącej się zarówno w szkołach zawodowych jak i ogólnokształcących.

Muzeum otwarte jest we wszystkie dni tygodnia od godz. 10 do 14-ej za wyjątkiem jedynie poniedziałków i wtorków. W piątki Muzeum otwarte jest również i od godz. 17 do 20-ej.

Do udzielania zwiedzającym wszelkich potrzebnych wyjaśnień do każdego działu Muzeum przydzielony jest fachowy asystent.

Po uprzedniem porozumieniu się z Dyrekcją Muzeum może być ono dostępne do zwiedzania również w innych dniach i godzinach, zaczynając od godz. 8, przyczem w tych godzinach oprowadzaniem wycieczek musieliby być zajęci sami Kierownicy wycieczek.

Wstęp 50 groszy dla dorosłych i 20 groszy dla uczącej się młodzieży. Na wniosek Kierowników wycieczek szkolnych 10% zwiedzających może korzystać z biletów bezpłatnych. Młodzież wyższych klas szkół powszechnych w drodze wyjątku może korzystać podczas wycieczek ze zniżki 50%. Bilety wykupione na Krakowskiem Przedmieściu Nr. 66 służą również do zwiedzania Muzeum na Tamce Nr. 1 i odwrotnie.

Bliższych informacyj udziela Dyrekcja Muzeum pod adresem Tamka Nr. 1 (tel. 298-84).

Informator o Muzeum w cenie zł. 1.50 do nabycia na miejscu lub do wysłania na żądanie pocztą.

Podsekretarz Stanu (—) *Kazimierz Pieracki.*

KURATORJUM
OKRĘGU SZKOLNEGO ŁUCKIEGO

Równe, dnia 23 marca 1934 r.

Nr. O-4998/34.

Muzeum Przemysłu i Techniki
w Warszawie.

Powyższy okólnik Ministerstwa podaję do wiadomości oraz zachęcam Dyrekcje i Kierownictwa Szkół, aby przy organizowaniu wycieczek zbiorowych do Warszawy zaznajomiły młodzież ze zbiorami Muzeum Przemysłu i Techniki.

Kurator Okręgu Szkolnego (—) J. FIREWICZ.

30.

MINISTERSTWO KOMUNIKACJI

Departament Handlowo-Taryfowy

Nr. HOU-116

Warszawa, dnia 1 lutego 1934 r.

Określenie sprawy: ulgi dla wycieczek szkolnych.

Do wszystkich Dyrekcyj Okręgowych Kolei Państwowych

Stosownie do decyzji Pana Ministra z ważnością do dnia 31 grudnia 1934 r. opłatę w wysokości połowy opłat ulgowych wskazanych w tabeli szóstej załącznika do TOBE, należy pobierać przy wszystkich zbiorowych wycieczkach uczniów szkół średnich i powszechnych, oraz przejazdach dzieci na Kolonje, a więc także i wtedy, gdy uczniowie (dzieci w wieku do 18 lat) przekroczyli 10 rok życia.

Do powyższych przejazdów stosuje się bez zmiany postanowienie, zawarte w punktach 2-4, § 32 TOBE.

Za przejazdy zaś wycieczek wyżej wspomnianych i dzieci na kolonje, kolejami wąskotorowemi opłaty należy pobierać według taryfy normalnej P.P.Z.W. z zastosowaniem 75% zniżki.

Dyrekcje wydadzą właściwe zarządzenie.

p. o. Dyrektora Departamentu *(—) Ceceniowski.*

MINISTERSTWO KOMUNIKACJI

Departament Handlowo-Taryfowy

Nr. HOU-1116/2.

Warszawa, 8 lutego 1934 r.

Określenie sprawy: ulgi dla wycieczek szkolnych.

Do wszystkich Dyrekcyj Okręgowych Kolei Państwowych.

W ślad za pismem Nr. Hou-116 z dnia 1 lutego b. r. Ministerstwo Komunikacji wyjaśnia, że opłaty w wysokości połowy opłat ulgowych, wskazanych w tabeli szóstej załącznika do TOBE, należy także stosować przy zbiorowych wycieczkach wychowańców szkół średnich i powszechnych, nie mających praw zakładów naukowych państwowych, za poparciem przełożonej władzy państwowej.

Poza tem z wymienionej ulgi mogą korzystać również towarzyszący wspomnianym wycieczkom nauczyciele i inne osoby, jadące w charakterze nadzorczym w ramach uprawnień, wynikających z § 32 TOBE. To samo dotyczy przejazdów dzieci na kolonje.

Przypadającą do pobrania opłatę za jedną osobę (połowę opłaty według tabeli szóstej), należy zaokrąglić wzwyż do najbliższej liczby, podzielonej przez 5.

Dyrekcje wydadzą właściwe zarządzenia.

Naczelnik Wydziału *(—) Rogalski.*

31.

Wycieczki szkolne do Gdyni.

Okólnik Ministerstwa W. R. i O. P. z dn. 12.III.1934 r. Nr. I.Pol.-4269/33.

W związku z nadchodzącym okresem wycieczkowym — na prośbę Komisarza miasta Gdyni, Ministerstwo podaje do wiadomości, że celem uniknięcia wszelkich trudności, dyrekcje względnie kierownictwa szkół winny w sprawie organizowania do Gdyni wycieczek porozumiewać się uprzednio pisemnie z Referatem Turystycznym Komisarjatu Rządu w Gdyni podając proponowany termin przyjazdu wycieczek, ilość uczestników, czas pobytu i inne dane niezbędne dla należytego zorganizowania opieki nad wycieczkami.

Naczelnik Wydziału *(—) A. Kawałkowski.*

32.

Zapisy do publicznych szkół powszechnych na r. 1934/35.

Okólnik Kuratorjum Okręgu Szkolnego Łuckiego z dn. 22.III.1934 r. Nr. I-6006/34.

Na podstawie § 1 Rozporządzenia Pana Ministra W.R. i O.P. z dnia 30.V.1932 r. (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr. 4, poz. 41) zarządzam przeprowadzenie w bieżącym roku zapisów do oddziału I w dniach 27, 28 i 29 maja.

Ponieważ w wielu szkołach może być brak miejsc w I oddziale i nie wszystkie dzieci w wieku szkolnym będą przyjęte, należy przy zapisach uprzedzić rodziców, że o definitywnem przyjęciu dziecka do szkoły będą powiadomieni przed rozpoczęciem roku szkolnego w dniach od 16.VIII do 18.VIII.

Uskutecznić to należy na podstawie otrzymanych przez Kierowników zatwierdzonych projektów organizacji szkół.

Do szkoły winny być przyjęte przedewszystkiem dzieci roczników 1926 i 1925, które z jakichkolwiek powodów nie pobierały

nauki w bieżącym roku szkolnym, a dopiero następnie dzieci rocznika 1927.

W każdym razie pierwszeństwo w przyjmowaniu mają te dzieci, które dają gwarancję regularnego uczęszczania do szkoły.

W sprawie odraczania obowiązku szkolnego obowiązują nadal postanowienia § 5 wymienionego wyżej Rozporządzenia Pana Ministra W. R. i O. P.

W sprawach innych, dotyczących wykonywania obowiązku szkolnego, jak zwalnianie dzieci od obowiązku uczęszczania do szkoły, kontrola nad spełnianiem obowiązku szkolnego i zapisywania dzieci z urzędu obowiązuje nadal Dekret o obowiązku szkolnym z dnia 7.II.1919 r. (Dz. Urz. Kurat. O. S. Ł. z roku 1929 Nr. 7, poz. 77) z tem, że zapisy dzieci z urzędu winny być dokonane do dnia 25.VIII r. b. włącznie.

Kurator Okręgu Szkolnego *(—) J. Firewicz.*

33.

W sprawie Konferencyj wakacyjnych dla nauczycielstwa szkół powszechnych.

Okólnik Kuratorjum Okręgu Szkolnego Łuckiego z dn. 29.III.1934 r. Nr. I-6007/34.

W roku bieżącym przewiduje się zorganizowanie dla nauczycieli publicznych szkół powszechnych dwutygodniowych konferencyj o charakterze praktycznym w zakresie wybranych dziedzin pracy szkolnej.

Tematem konferencyj będzie jedna z następujących grup przedmiotów:

1) Język polski, historja oraz do wyboru śpiew lub rysunek.

2) Nauka o przyrodzie żywej i martwej, geografja oraz do wyboru zajęcia praktyczne lub rysunek.

3) Arytmetyka z geometrją, zajęcia praktyczne oraz do wyboru rysunek lub śpiew.

4) Zajęcia praktyczne, wychowanie fizyczne oraz do wyboru rysunek lub śpiew.

5) Do wyboru programy nauczania w oddz. I, II i III, lub w oddz. V i VI.

6) Zadania Kierownika szkoły powszechnej ze szczególnem uwzględnieniem realizacji nowych programów.

Przy każdej z wymienionych grup będą uwzględnione zagadnienia, dotyczące programów innych przedmiotów, organizacji nauczania i t. p.

Nauczyciele publicznych szkół powszechnych mogą zgłaszać się na Konferencje we własnym lub innym Okręgu Szkolnym. Zgłoszenie, przesłane w drodze służbowej przełożonemu Inspektorowi Szkolnemu, winno zawierać następujące dane:

Zgłoszenie na ....
(wymienić tytuł konferencji)

w .... w terminie ....
(wymienić Okrąg Szkolny)

nazwisko i imię zgłaszającego się, jego stanowisko służbowe i dokładny adres.

Do zgłoszenia należy dołączyć wpisowe w wysokości 7 zł. na konferencję.

Zgłoszenie należy uskutecznić do dnia 30.IV.1934 r.

Terminy konferencyj:

I. od dnia 18 czerwca do 30 czerwca włącznie,
II. od dnia 2 lipca do 14 lipca włącznie.

Ostateczna decyzja w sprawie organizacji Konferencyj będzie podana do wiadomości przed 1.VI. b. r. z równoczesnem powiadomieniem kandydatów o definitywnem przyjęciu z podaniem siedziby konferencji.

Zaznaczam, że zgłoszenia na Konferencję są całkowicie dobrowolne.

Kurator Okręgu Szkolnego *(—) J. Firewicz.*

34.

Podniesienie stanu higjenicznego dziatwy szkolnej.

Okólnik Kuratorjum Okr. Szk. Łuckiego z dn. 23.III.1934 r. Nr. I-6128/34.

Do Ogółu Nauczycielstwa
w Okręgu.

Między wielu zadaniami szkoły, ciąży na niej obowiązek i niezmiernie ważny i odpowiedzialny, jakim jest postawienie środowiska pod względem higjeniczno-sanitarnym na właściwym poziomie.

Obowiązek ten wypływa nietylko z nakazu poczucia obywatelskiego, ale jest wyraźnym postulatem nowych programów i przepisów higjeniczno-sanitarnych, oraz dążenia szkoły dzisiejszej do podniesienia kultury osobistej i domowej ucznia, do której ustawicznie i skutecznie zmierzamy.

Przypominając o tem, zwracam się do nauczycielstwa wszystkich szkół z gorącym apelem, by nadal, jednak z większym jeszcze

wysiłkiem prowadzili podjętą walkę z wszelkiemi objawami niedbalstwa i nieczystości wśród dziatwy, jako źródłem rozsadników chorobotwórczych. Jednym z najpewniejszych sposobów będzie częsta kontrola stanu odzieży i bielizny, utrzymywania w czystości ciała, zwłaszcza głowy; w razie pojawienia się choćby jednego wypadku wszawicy musi być wzmożona czujność nauczycieli i zastosowane mycie głowy i strzyżenie włosów tam, gdzie zachodzi tego potrzeba.

Powtarzające się corocznie sporadyczne wypadki duru plamistego i powrotnego wśród starszego społeczeństwa, dziatwy szkolnej, a także i w szeregach nauczycielskich, są groźnem przypomnieniem obowiązków, jakie spoczywają nietylko na organach administracyjno-sanitarnych, ale w dużym stopniu i na nauczycielstwie.

Sprawę zwalczania wszawicy reguluje i udziela wskazówek okólnik Ministra W. R. i O. P., zawarty w dzienniku urzędowym Ministerstwa W. R. i O. P. Nr. 4, poz. 41 z roku 1924. Dostępne nadto pogadanki z rodzicami dziatwy muszą ich zaznajomić z plagą wszawicy i jej niebezpieczeństwa i sposobami walki. Najlepsza zaś broń, to dziatwa, przez którą do każdej chaty dotrzeć musimy, by tam zaszczepić poczucie ładu i czystości w pełnem tego słowa znaczeniu. Szkoła jednak musi się wyróżniać swoją czystością, by stała się wzorem dla środowiska, a nauczyciel przewodnikiem i doradcą również w dziedzinie sanitarno-higjenicznej.

Zwracając się do Nauczycielstwa z tym apelem, wierzę, że wszelkie w tej mierze niedociągnięcia zostaną na przyszłość całkowicie usunięte.

Kurator Okręgu Szkolnego *(—) J. Firewicz.*

35.

Zezwolenie na zbiórkę na rzecz Funduszu Obrony Morskiej.

Okólnik Kuratorjum Okr. Szk. Łuckiego z dn. 23.III.1934 r. Nr. O-3393/34.

Zawiadamiam, iż Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego pismem z dnia 5 lutego 1934 r. Nr. I.Pol.-285/34 udzieliło Zarządowi Funduszu Obrony Morskiej, zorganizowanemu przy Lidze Morskiej i Kolonjalnej, zezwolenia na skierowanie apelu do pracowników państwowych swego resortu o dobrowolne składanie ofiar na Fundusz Obrony Morskiej oraz na potrącanie przez płatników przy wypłacie poborów składek dobrowolnie zadeklarowanych.

Rónocześnie nadmieniam, że zgodnie z życzeniem Funduszu. Obrony Morskiej składki winny być najzupełniej dobrowolne.

Kurator Okręgu Szkolnego *(—) J. Firewicz.*

KOMUNIKATY.

Film p. t. „Śląsk — Źrenica Polski”.

Kinematograficzna Agencja Propagandowa w najbliższym czasie ma wyświetlać na terenie Wołynia dla wojska i młodzieży szkolnej aprobowany przez Ministerstwo W.R. i O.P. (Dz. Urz. Min. W.R. i O.P. Nr. 12 z 1927 r.) film p. t. „Śląsk—Źrenica Polski”.

Film przedstawia w najkrótszym zarysie historję Śląska, zdjęcia z walk o niepodległość, oraz potężny przemysł górniczo-hutniczy, stanowiąc wydatną pomoc przy nauce geografji, historji i nauki o Polsce współczesnej. Obrazy poprzedzone są wstępnemi prelekcjami.

Kuratorjum zachęca Nauczycielstwo i młodzież szkolną do zainteresowania się filmem.

Komisja egzaminów państwowych w Wilnie na nauczycieli szkół średnich.

Komisja egzaminów państwowych w Wilnie na nauczycieli szkół średnich podaje do wiadomości, że egzaminy państwowe na nauczycieli szkół średnich (nowego typu) w okresie egzaminacyjnym wiosennym b. r. rozpoczną się dnia 24 maja. Kandydaci dopuszczeni do egzaminu w myśl § 12 rozporządzenia Min. W. R. i O. P. z dnia 9 października 1924 r. (Dz. Urz. Nr. 18, poz. 185), którzy pragną przystąpić doń w tym okresie, winni zgłosić się pisemnie do Komisji egzaminacyjnej w terminie do 3 maja b. r., składając jednocześnie opłatę 75 zł.

Rozkład i terminy egzaminów będą podane do wiadomości interesowanych drogą ogłoszenia w lokalu Komisji egzaminacyjnej (Uniwersytet, ul. Uniwersytecka 3, II p.).

Biuro Turystyczne P. T. K.

W związku ze zbliżającym się sezonem wycieczkowym, a z tej racji i organizowaniem przez nauczycieli wycieczek szkolnych do Warszawy, mamy zaszczyt zakomunikować, że przy Oddziale Warszawskim Polskiego Towarzystwa Krajoznawczego zostało utworzone Biuro Turystyczne, które ma na celu:

1) organizowanie i przyjmowanie wycieczek szkolnych na terenie stolicy,

2) dostarczanie bezpłatnych wykwalifikowanych przewodników dla oprowadzania po mieście przyjezdnych wycieczek,

3) zamawianie kwater, schronisk, wyżywienia, ułatwienia zwiedzania Warszawy,

4) dostarczanie wycieczkom szkolnym tanich biletów wstępu do zwiedzanych objektów, ulgowych biletów tramwajowych, biletów do teatrów, kin, na przejażdżki statkami i t. p.

5) wynajem autokarów dla zwiedzania miasta i jego okolic,

6) sprzedaż przewodników turystycznych po całej Polsce,

7) udzielanie informacyj co do podróżowania po Polsce, układanie planów wycieczek, marszrut wycieczkowych i t. p.

Polskie Towarzystwo Krajoznawcze. Warszawa, ul. Karowa 31, Telefon 642-50.

Wykaz złożonych kwot na budowę Szkoły im. Legjonów w Kostjuchnówce.

Saldo z Dziennika Urzędowego Nr. 3 z 1934 r. .	12.326 zł. 25 gr.
1) Seminarjum Nauczycielskie Prywatne w Łucku .	20 „ — „
2) Klasa V Gimnazjum Państw. w Zdołbunowie .	31 „ 50 „
3) Zarz. Koła T-wa Popierania Budowy Szk. Powsz. w Drozdowie	15 „ 15 „
4) Zarząd Koła B.B.W.R. Pięciogóry	3 „ — „
Razem . .	12.395 zł. 90 gr.

KONKURSY

Na zasadzie art. 11 ustawy z dnia 1 lipca 1926 r. o stosunkach służbowych nauczycieli (Dz. U. R. P. Nr. 104 z roku 1932, poz. 873) Kuratorjum ogłasza konkurs na następujące stanowiska kierowników publicznych szkół powszechnych:

L. p.	Inspektor szkolny	Stopień organiz. szkoły	Siedziba szkoły	Gmina	Język nauczania
1	Dubno	7 kl.	Młynów	Młynów	polski z rusk., j. przedm.
2	Horochów	7 „	Horochów	Horochów	polski z rusk., j. przedm.
3	Kowel	7 „	Kowel (Nr. 5)	Kowel	polski
4	„	7 „	Kowel (Nr. 7)	„	polski
5	„	7 „	Maniewicze	Maniewicze	polski
6	„	6 „	Ratno	Ratno	polski
7	Kostopol	7 „	Ludwipol	Ludwipol	polski
8	Krzemieniec	7 „	Krzemieniec (Nr. 2)	Krzemieniec	polski
9	„	7 „	Łanowce	Łanowce	polski z rusk., j. przedm.
10	„	7 „	Oleksiniec Stary	Oleksiniec Stary	polski i ruski
11	„	7 „	Wiśniowiec Nowy	Wiśniowiec	polski z rusk., j. przedm.
12	Luboml	7 „	Jagodzin-Rymacze	Bereźce	polski
13	Równe	7 „	Żytyń Cukrownia	Aleksandrja	polski z rusk., j. przedm.
14	Sarny	7 „	Dąbrowica (Nr. 2)	Dąbrowica	polski
15	„	7 „	Włodzimierzec	Włodzimierzec	polski z rusk., j. przedm.

Kandydaci, ubiegający się o powyższe stanowiska, winni odpowiadać warunkom, przepisanym w art. 12 ustawy o stosunkach służbowych nauczycieli. Kandydaci, posiadający dodatkowe, poza przepisanemi, kwalifikacje, będą mieli pierwszeństwo.

Podania należy wnosić drogą służbową do właściwych P. P. Inspektorów Szkolnych w terminie czterotygodniowym od daty ukazania się niniejszego ogłoszenia w Dzienniku Urzędowym Kuratorjum.

RUCH SŁUŻBOWY

Władze szkolne I Instancji.

P. Minister W. R. i O. P. przeniósł p. *Jana Grelę*, prowizorycznego Podinspektora Szkolnego w Łucku, na stanowisko prowizorycznego Podinspektora Szkolnego w Równem, z dniem 1 marca 1934 r.

Kurator O. S. Łuckiego zwolnił p. *Józefa Schittlera*, Podinspektora Szkolnego w Równem, od pełnienia obowiązków Inspektora Szkolnego na obwód szkolny rówieński w Równem.

Kurator O. S. Łuckiego powierzył p. *Janowi Greli*, prowizorycznemu Podinspektorowi Szkolnemu w Równem, tymczasowe pełnienie obowiązków Inspektora Szkolnego na obwód szkolny rówieński w Równem.

Szkolnictwo Powszechne.

Mianowania

L. p.	Nazwisko i imię	Z dniem	Szkoła		
			stop. organ.	miejscowość	powiat
1	Kosiek Jan	16.2-34	2 kl.	Miłusze	Łuck
2	Daszkiewicz Wacław	1.2-34	1 kl.	Posiwa	Zdołbunów
3	Brutkowski Stanisław	"	1 kl.	Smolary Świtaźkie	Luboml

Dobrowolne wystąpienie ze służby

1	Kiedrowska Rut	28.II.34	7 kl.	Klewań	Równe

Zwolnienia z urzędu

L. p.	Nazwisko i imię	Z dniem	Szkoła stop. organ.	Szkoła miejscowość	Szkoła powiat
1	Pałkówna Genowefa	31.I.34	1 kl.	Rudnia-Stryj	Kostopol
2	Mroczkowska Stanisława	28.II.34	1 kl.	Przetoki	Łuck

Przeniesieni w stan spoczynku

1	Szydłowska Marja	31.III.34	7-kl. Nr. 4	Włodzimierz	Włodzimierz
2	Anuczyn Marja	30.IV.34	1-kl.	Młodawa Czeska	Dubno
3	Szwedówna Kazimiera	30.IV.34	7-kl.	Zdołbica	Zdołbunów

Zmarli

1	Służewski Stanisław	8.II.34	3-kl.	Tesłuchów	Dubno
2	Moroz Bazyli	21.II.34	1-kl.	Szuszkowce	Krzemieniec
3	Andrzejuk Jan	25.II.34	1-kl.	Błudów	Równe
4	Kumor Rudolf	7.III.34	6-kl.	Ratno	Kowel

WYDAWNICTWA ZALECONE

Ustawy, rozporządzenia i okólniki, dotyczące ustroju i organizacji szkolnictwa w Polsce.

Spełniając życzenia licznych sfer nauczycielskich oraz urzędników administracji szkolnej, Państwowe Wydawnictwo Książek Szkolnych we Lwowie wydało własnym nakładem ustawy, rozporządzenia i okólniki, dotyczące ustroju i organizacji szkolnictwa w Polsce w osobnej broszurze.

Książka obejmuje całokształt prawnych przepisów i wskazówek w dziedzinie powyższej i może być pomocą tak dla nauczyciela, jak również dla urzędów i biur administracji państwowej, a przedewszystkiem szkolnej.

Cena egzemplarza wynosi zł. 0,90. Przy zbiorowych zamówieniach wprost z Państwowego Wydawnictwa we Lwowie, ul. Kurkowa 21 — udzielamy 25% rabatu.

Piętnaście lat Państwa Polskiego.

Powszechny Uniwersytet Korespondencyjny w Warszawie wydał do użytku szkolnego oraz do bibljotek szkolnych, dla nauczycieli i uczniów szkół wszelkich typów pracę zbiorową ze słowem wstępnem Pana Premjera Janusza Jędrzejewicza.

Wymieniona książka jest do nabycia w cenie 80 groszy w Warszawie (Powszechny Uniwersytet Korespondencyjny, Aleja Róż 2).

Przy nabyciu większej ilości egzemplarzy udziela się rabatu od 10 — 20%.

Podręcznik: Formy bielizny i ubrania wierzchniego dla dziewcząt i dzieci.

Nakładem Stowarzyszenia Służba Obywatelska ukazał się podręcznik do zajęć praktycznych dla szkół powszechnych, opracowany przez Ministerstwo W. R. i O. P. p. t. „Formy bielizny i ubrania wierzchniego dla dziewcząt i dzieci". Podręcznik ten zawiera 9 arkuszy, na których rozmieszczono 15 form bielizny i wierzchniego ubrania. Cena pojedyńczego egzemplarza zł. 2,50, przy zamówieniach w większej ilości udzielana jest zniżka w wysokości 25%. Zamówienia należy kierować pod adresem Stowarzyszenia, Warszawa, ul. Wspólna 81.

„Skaut”.

Od szeregu lat wychodzi najstarszy dwutygodnik młodzieży harcerskiej „Skaut” założony przez Andrzeja Małkowskiego, twórcę ruchu skautowego w Polsce.

Każdy numer „Skauta” przynosi bogaty materjał ideowy i dyskusyjny, zaznajamia z najnowszemi zdobyczami techniki harcerskiej, a dzięki bogatej kronice z życia harcerskiego, staje się tego życia najwierniejszem odbiciem. Pozatem każdy numer „Skauta” zawiera doskonale prowadzony dodatek dla Zuchów pod nazwą „Leśny duszek”.

„Skaut” stojący na gruncie wychowania państwowego jest godnym gorącego polecenia drużynom harcerskim, jako też młodzieży nieharcerskiej a szczególnie czytelniom szkolnym tembardziej, że niezmiernie niska cena prenumeraty czyni go łatwo dostępnym dla każdego. Prenumerata roczna wynosi bowiem tylko 3,50 zł.

Dodatek zuchowy „Leśny duszek” można nabywać oddzielnie w cenie 5 gr. za egzemplarz, miesięcznie 9 gr., wysyłkę jednak uskutecznia się conajmniej w 10 egzemplarzach.

„Skaut” wychodzi 15 i 30 każdego miesiąca, redakcja i administracja mieści się we Lwowie, ul. Długosza 1. Konto PKO 152.818.

Państwowa Centralna Bibljoteka Pedagogiczna w Równem.

Nabytki w dziale pedagogiki.

Baumgarten, Fr. dr. Badania uzdolnień zawodowych. W-wa, 1930. Pol. Tow. Psychotechniczne.

Błaszczykowa, M. Kolonje letnie. Ich organizacja i znaczenie w pracy kulturalno-oświatowej. W-wa, 1933. Instytut Ośw. Dorosłych.

Bovet, P. Psychoanaliza i wychowanie. W-wa, 1927. Korn.

Dobrowolski, St. Rewolucja młodzieży szkolnej 1905 r. W-wa, 1933. Nasza Księgarnia.

Gacki, Wł. Książka nauczyciela. Rozważania na temat kultury duchowej nauczyciela. Łódź, 1932. Księgarnia Nauczycielska.

Gądzikiewicz, W. Ważniejsze zaburzenia zdrowia w wieku szkolnym i zapobieganie ich powstawaniu. Kraków, 1933. „Szkolnica”.

Gemborek, E. O prowadzeniu ćwiczeń przyrodniczych w pracowni szkolnej. Lwów, 1933. Państw. Wyd. Ks. Szkolnych.

Hessen, S. — Hans, M. Pedagogika i szkolnictwo w Rosji Sowieckiej (1917—1932). Lwów, 1934. Książnica-Atlas.

Homolacs, K. Podręcznik do ćwiczeń zdobniczych. Wyd. 2 uzup. Kraków, 1930. Miejskie Muzeum Przemysłowe.

Mehnert, K. Młodzież w Rosji Sowieckiej. W-wa, 1933. Wydawnictwo Nowoczesne.

(Organizacja). O nową organizację pracy w szkole. Referaty na konferencjach rejonowych nauczycieli m. Łodzi, Łódź, 1933.

Przanowski, Wł. Państwowy instytut robót ręcznych, jego rozwój i stan w roku 1933. W-wa, 1933.

Roguska, Z. — Korupczyńska, R. Święto niepodległości. Materjał na uroczystości szkolne w dniu 11 listopada. Wyd. 3. W-wa, 1933. Nasza Księgarnia.

Schrott, A. Kształcenie charakteru dziecka w rodzinie. W-wa, 1933.

Stefanowski, M. Samorząd uczniowski w praktyce. W-wa, br. „Bluszcz".

(Ustrój). Ustrój i organizacja szkolnictwa w Polsce. (Ustawy, rozporządzenia, okólniki). Lwów, 1934. Państw. Wyd. Ks. Szkolnych.

Wojtowicz, M. Nauczanie kosmografji w szkole średniej. Szkice dydaktyczne. Lwów, b.r. Księgarnia naukowa.

Ziemnowicz, M. Nauczanie i wychowanie w Stanach Zjednoczonych Ameryki Północnej. Lwów, 1934. Książnica-Atlas.

Ziemnowicz, M. Szkolnictwo w Stanach Zjednoczonych Ameryki Północnej. Lwów, 1934. Książnica-Atlas.

Nabytki w innych działach.

Borowy, W. Od Kochanowskiego do Staffa. Antologja liryki polskiej. Lwów, 1930. Zakł. im. Ossolińskich.

Bystroń, J. St. Socjologja. Wstęp informacyjny i bibljograficzny. W-wa, 1931. Gebethner i Wolff.

Cichocka-Petrażycka, Z. Geografja gospodarcza Polski współczesnej. Wyd. 2. W-wa, 1932. Dom Książki Polskiej.

Dmowski, R. Świat powojenny i Polska. Wyd. 3. W-wa, 1932. Niklewicz i Sp.

Gliwic, H. Międzynarodowa współzależność ekonomiczna a polska polityka gospodarcza. W-wa, 1928. Tow. Wydawnicze.

Korbut, G. Wstęp do literatury polskiej. W-wa, 1924. Kasa im. Mianowskiego.

Krupiński, A. Pieśń o Józefie Piłsudskim. Wyd. 4. Autologja. Zamość, 1929. Pomarański.

(Książka). Książka w bibljotece. Katalog informacyjny. Praca zbiorowa pod red. Wandy Dąbrowskiej. W-wa, 1934. Zw. Księgarzy Polskich.

Kucharzewski, J. Od białego caratu do czerwonego. t. I—VI. W-wa, 1926/1933. Kasa im. Mianowskiego.

Kulczycki, L. Zasady socjologji ogólnej. Lwów, 1923. Wydawnictwo Polskie.

Kulischer, J. Russische Wirtschaftsgeschichte. B. I. Jena, 1925. Fischer.

Lewicki, K. Książę Konstanty Ostrogski a unja brzeska 1596 r. Lwów, 1933. Towarzystwo Naukowe.

Magryś, Fr. Żywot chłopa-działacza. Lwów, 1932.

Paszkiewicz, H. Polityka ruska, Kazimierza Wielkiego. W-wa, 1925. Kasa im. Mianowskiego.

Rychliński, St. Badania środowiska społecznego. Podstawowe zagadnienia metodologiczne. W-wa, 1932. W. S. H.

Sierpiński, W. Teorja liczb. Wyd. 2. W-wa, 1925. Kasa im. Mianowskiego.

Sierpiński, W. Zarys teorji mnogości. Cz. I, II. W-wa, 1928. Kasa im. Mianowskiego.

Szmydtowa, Z. O misterjach Cyprjana Norwida. W-wa, 1932. Kasa im. Mianowskiego.

Śliwiński, A. Joachim Lelewel. Zarys biograficzny. Wyd. 2. W-wa, 1932. Kasa im. Mianowskiego.

Tschermak, G. — Becke, F. Podręcznik minerologji. Wyd. 2. W-wa, 1931. Kasa im. Mianowskiego.

Vico, J. B. Nowa nauka. t. I. W-wa, 1916. Wende.

Weber, H. Podręcznik algebry wyższej. W-wa, 1925. Kasa im. Mianowskiego.

Witkowski, A. Zasady fizyki. t. I. Fizyka ogólna. Wyd. 5. W-wa, 1929. Kasa im. Mianowskiego.

Włodarski, B. Polityka ruska Leszka Białego. Lwów, 1925. Tow. Naukowe.

Wojciechowski, J. Życiorys własny robotnika. Poznań, 1930. Jachowski.

Wóycicki, K. Asnyk wśród prądów epoki. W-wa, 1931. Kasa im. Mianowskiego.

(Zoologja). Zoologja. I, II. Poradnik dla samouków. t. IX, X. Wyd. nowe. W-wa, 1931/32. Kasa im. Mianowskiego.

CZĘŚĆ NIEURZĘDOWA

INŻ. KONRAD LIPIŃSKI
Równe.

INSTRUKCJA
w sprawie prowadzenia ogrodów szkolnych.

Szkoły powszechne, posiadające odpowiednie warunki, winne założyć ogród szkolny, dostosowany do wymagań nowych programów.

Przy zakładaniu ogródka należy przedewszystkiem uwzględnić stronę dydaktyczną, umożliwiającą upraktycznienie nauczania z zakresu wiadomości przyrodniczych, nie mniejszą jednak uwagę należy zwrócić na dostosowanie ogródka do potrzeb gospodarczych i uprawowych danego terenu, a mianowicie: 1) na wybór miejsca i terenu, 2) rozplanowanie, 3) zaprojektowanie racjonalnego zmianowania, 4) dobór roślin, mających znaczenie dydaktyczne, gospodarcze bądź propagandowe, 5) dostosowanie zabiegów uprawowych, nawozowych i pielęgnacyjnych do potrzeb danej gleby. Nie należy stwarzać dla ogródka warunków, odbiegających od przeciętnych w danej miejscowości, przez stosowanie inwestycyj i meljoracyj, niedostępnych dla ogółu rolników. Ogród, założony w warunkach, zbliżonych do istniejących w gospodarstwach drobnych, a prowadzony racjonalnie i oszczędnie, może mieć duży wpływ wychowawczy dla uczącej się młodzieży i jej rodziców, jako wzór do naśladowania.

Konfiguracja ogrodu. Ze względu na łatwiejsze rozplanowanie poszczególnych działów należy dążyć do nadania ogródkowi kształtu prostokąta, wydłużonego w stosunku 2-8 : 1 i skierowanego z północy na południe.

Wybór miejsca i terenu. Ze względu na duże wymagania i potrzeby pokarmowe roślin, produkowanych w ogrodnictwie, należy wybierać pod ogródek grunt najżyźniejszy, posiadający zadawalający stan wilgotności i nasłonecznienia. Teren ten winien być wyodrębniony od ogrodów personelu szkoły.

Obszar ogródka. Stosownie do wskazówek, zawartych w nowym programie, tam, gdzie teren jest zbyt mały dla założenia ogrodu, należy wyzyskać najmniejszy nawet kawałek ziemi na założenie rabat roślin tak dobranych, by mogły posłużyć do obserwacyj biologicznych. Materjału dostarczy w tym wypadku odpowiedni dobór roślin użytkowych i ozdobnych.

Zależnie od możności terenowych przestrzeń, przeznaczona na ogródek, wahać się będzie w granicach od 150 do 2800 m², przyczem górna granica jest najodpowiedniejszym obszarem do rozplanowania ogrodu szkolnego.

Rozplanowanie. Szkoły, rozporządzające terenem do 150 m², zakładają kwietniki w kombinacji z warzywnikiem oraz 30 m² przeznaczają na rozsadnik, kupę kompostową i inspekta.

W ogródkach, na przestrzeni 150-400 m² przeznaczyć należy na 1) poletka pokazowe 50 m², 2) rozsadnik względnie inspekta i kupę kompostową 30 m², na pozostałym terenie kwietniki wraz z warzywnikiem.

Ogród na 400-1200 m² może być rozplanowany następująco:

1) 100 m² na grządki indywidualne, względnie po dwoje dzieci na grządkę,
2) 50 m² na poletka pokazowe,
3) 30-50 m² na rozsadnik, względnie inspekta i kupę kompostową,
4) 20-50 m² — rezerwa,
5) 200-450 m² na warzywniki, okrążone rabatami z roślinami ozdobnemi,
6) 0-500 m² na ogród owocowy.

Na przestrzeni od 1200-2000 m² na poszczególne działy należy przeznaczyć:

W punkcie 1, 2, 3 i 4 — jak w poprzednim przykładzie,
5) 450-650 m² na warzywniki wraz z rabatami kwiatowemi,
6) 0-300 m² na kwietniki wraz z drogami i ścieżkami,
7) 500-800 m² na ogród owocowy.

Ogród na 2000-2800 m²:

W punkcie 1 i 2, jak w poprzednim przykładzie,
3) 50-100 m² na rozsadnik względnie inspekta i kupę kompostową,
4) 50-100 m² — rezerwa,
5) jak w poprzednim przykładzie,
6) 300-750 m² na kwietniki wraz z drogami i ścieżkami,
7) 800-1050 m² na ogród owocowy.

Przestrzeń ponad 2800 m² sprawiałaby trudności organizacyjne i w prowadzeniu ogrodu.

Przy planowaniu ogrodu należy wziąć pod uwagę, że ma on być terenem do prowadzenia lekcyj z klasą oraz zajęć praktycznych, w tym celu ścieżki główne winne być 1,75-2 m., okrążające warzywnik 1 m., oraz przejścia między zagonami 40-50 cm. szerokie.

Budynek szkolny należy otoczyć dekoracyjno - kwiatowemi grządkami i rabatami możliwle w linjach prostych.

Kolejność realizacji planu. W pierwszym roku należy przystąpić do założenia warzywnika, ustalić zmianowanie, założyć kupę kompostową, niezbędny rozsadnik względnie inspekty. Zaplanować i założyć rabaty i grządki kwiatowe. Ogrodzić trwale ogród dla zabezpieczenia przed szkodami. W następnych latach należy dążyć do realizacji ogrodu owocowego.

Zmianowanie. Płodozmian, stosowany w warzywniku winien uwzględnić możność doprowadzenia gleby pod względem struktury i żyzności do stanu, gwarantującego najwyższe plony oraz odpowiednie stanowisko dla poszczególnych roślin. Z tych względów należy podzielić warzywnik na cztery kwatery, z przeznaczeniem: 1) na rośliny kapustne, 2) cebulkowe, 3) korzeniowe, 4) strączkowe, zmieniające się w tej kolejności z roku na rok.

W warzywniku o powierzchni 650 m^2 każda z tych kwater będzie miała około 150 m^2, uwzględniając potrzebę ścieżek, umożliwiających swobodne przeprowadzanie zbiorowej pracy dzieci.

Na poszczególnych kwaterach dopuszczalny jest następujący dobór roślin:

Kwatera	Wyszczególnienie	Wysiew na każde 100 m^2 w gramach	Odległość	
			miedzy rzęd.	w rzędach
I. Kapustne	Kapusta najpóźn. Amager	7	60	50
	„ późna Brunswicka	„	„	„
	„ wczesna Warszawska	„	„	„
	„ „ Dithmarska	„	„	„
	Kalafjory Erfurckie karłowe	10	50	„
	„ Duńskie eksportowe	„	„	„
	Pomidory wczesne Kondine-Red	1-2	100	100
	„ późniejsze Best Off All	„	„	„
	„ transportowe Lukullus	„	„	„
II. Cebulkowe	Cebula z siewu			
	„ Żytawska-Wolska	40 50	20	10
	z dymki		25	10-15
	Ogórki Nieżyńskie	40-50	120	20
	„ Muromskie	„	„	„
	„ Przybyszewskie	„	„	„
	Czosnek		25	10
	Pomidory (w I lub II kwaterze, w ostatnim wypadku należy zasilić)	jak	wy	żej

Kwatera	Wyszczególnienie	Wysiew na każde 100 m.² w gramach	Odległość między rzęd.	Odległość w rzędach
	Buraki ćwikłowe egipskie płaskie czerwone	170	40	15
	Selery (mogą być jako międzyplon) Praskie	4	30	30
	Pory (mogą być jako międzyplon) Karantanskie	50	20	20
	Słoń	,,	,,	,,
III. Korzeniowe	Marchew Nantejska	50-70	35-40	5
	Pietruszka Gruba cukrowa	40-50	30	5
	Ziemniaki wczesne amerykańskie Earley Rose	20 kg.	50	40
	Brukiew Hoffmana	15-20	40	30
IV. Strączkowe	Fasola Perłowa	1-1,5 kg.	,,	,,
	„ Bomba	,,	,,	,,
	„ Złotodeszcz	,,	60	50
	Groch Cud Ameryki	2-2,5 kg.	30	15
	„ Telephon	,,	,,	,,
	Soja Wileńska	1-1,5 kg.	40-50	30-40
	„ Brunatna	,,	,,	,,
	„ Żółta	,,	,,	,,
	Bób Windsor	1,5-2 kg.	60	30

Jako śródplon mogą być uprawiane pozatem: rzodkiewka, rzodkiew, sałata, szpinak, mak, koper i t. d.

Nawożenie. Obornik, względnie kompost winien być stosowany pod rośliny kapustne (kwatera I) w stosunku 300-360 q na 1 ha t. zw. obornik pełny oraz podkorzeniowe (pół obornika) w ilości 150-180 q na 1 ha. Cebulkowe i korzeniowe należy zasilać w miarę potrzeby nawozami sztucznemi. Pod strączkowe pożądana jest dawka wapna palonego w stosunku 10 — 12 q na 1 ha.

Należy przestrzegać, aby grunt, przeznaczony pod grządki indywidualne pod względem żyzności i zasilania w składniki pokarmowe nie różnił się od pozostałej części warzywnika.

Kupa kompostowa i rozsadnik. Do założenia kupy kompostowej należy przystąpić, jednocześnie z zapoczątkowaniem organizacji ogródka dla możności wykorzystania okresu walki z chwastami. Chwasty aż do chwili okwitnięcia mogą być kompostowane. Jedną z pierwszych czynności winno być założenie rozsadnika. Rozmiar jego wynosi 1-1,5% powierzchni, która ma być zasadzona rozsadą. Dla potrzeb omawianego ogródka wystarczy 1 skrzynia inspektowa na 4 okna. Okna winne mieć wymiar 120 × 170 cm.

Kwietniki. Rośliny ozdobne w ogródku szkolnym mają znaczenie podwójne: 1) rozwijają poczucie estetyczne oraz 2) dają bogaty materjał dla obserwacyj biologicznych. W związku z punktem pierwszym należy zwrócić uwagę na rozplanowanie rabat i grządek, które winne być w linjach nieskomplikowanych, możliwie prostych. Unikać należy przeładowania gatunków i barw. Najbardziej pożądanem jest wprowadzanie bylin, zatem kwiatów, wysiewanych bezpośrednio do gruntu, wreszcie prowadzonych w inspekcie względnie rozsadniku. W ogródku winna się znaleźć pewna ilość roślin miododajnych i lekarskich. Ze względu na punkt drugi, należy w myśl programu uprawiać taką ilość roślin jednego gatunku, by „dzieci mogły swobodnie pracować przy uprawie i mogły w grupie, odpowiadającej liczebnością normalnej klasie, ustawić się koło grządki bez nadmiernego tłoku i robić spostrzeżenia, mając okazy blisko siebie".

Wykaz kwiatów polecanych:

Wyszczególnienie		Wysokość rośliny w cm.	Odstęp między roślinami
Byliny	Fiołki	10	20
	Gipsòwka (gipsofila)	100	50
	Astry zimotrwałe	100-150	60
	Jastruń	50-100	50
	Kosaciec	30-80	
	Malwa	120-200	100
	Mak trwały wschodni	80-100	100
	Ostróżka zimotrwała	100-150	50-80
	Pierwiosnek	10-40	30
	Piwonja chińska	80-100	100
	Płomyk	80-100	50
	Georginja (Dalja)	150	100
	Lilje	100	30-40
	Mieczyki	100	50
	Narcyzy	50	10
	Tulipany	30-40	40-50
	Orliki	50	80
	Łubin trwały	100	40
	Rudbeckia	100-150	80
	Wino dzikie (pnące)		
	Wino bluszcz (pnący)		
Dwuletnie	Bratki	15	10-15
	Dzwonki (campanula)	30-100	50
	Goździki pierzaki	40-60	30
	„ brodatę	„	„
	Naparstnica	100	40-50

Wyszczególnienie		Wysokość rośliny w cm.	Odstęp między roślinami
Wsiewane do gruntu bezpośrednio	Niezapominajka	40	15
	Stokrotki	15	15
	Aksamitka	30	20
	Groszek pachnący (pnący)	100-150	10-15
	Maciejka	40-50	10
	Mak	60-75	20-30
	Marszawa (godetia)	30-50	10-15
	Nasturcja pnąca	200	10
	Rezeda	40	10-15
	Słonecznik	120-200	100
	Ubiorek (iberis)	50	20
	Wilec pnący	150-200	30
	Powój pnący	200	6-10
	Chmiel japoński (pnący)	400-500	10-12
	Fasola kwiatowa (pnąca)	200-300	10-15
Wysiewane do rozsadnika	Astry karłowe	25	10-25
	„ strusie pióro	35	40
	„ amerykańskie	60-70	50
	Balzamina	50-60	30
	Cyńka (jakobinka)	30-80	30-50
	Kochia	80-100	30-40
	Lwia paszcza	40-70	20-40
	Lewkonja pełnokwiat.	50-70	50
	Płomyk (floks)	50	15
	Tytoń	70-100	50
	Wdówka (Skabioza)	30-70	25-30
	Zawieratka (petunia)	20-50	20
	Szałwia srebrzysta	70-100	30-40

Ogród owocowy. Ze względu na to, że sadownictwo na Wołyniu ma widoki rozwoju i może być poważnym źródłem dochodu w gospodarstwach drobnych, dział ten ma specjalne znaczenie. Ogród owocowy będzie zakładany w końcowym stadjum organizacyjnem ogródka, istnieje więc możność teoretycznego zaznajomienia się z sadownictwem przed przystąpieniem do organizacji tego działu (Literatura: Brzeziński J. Hodowla drzew i krzewów owocowych. Celichowski, Sad Handlowy. Makowski, Jak założyć

i prowadzić ogród owocowy). Należy zaplanować sad, przyjmując, że odległość między drzewami owocowemi (jabłonie i grusze) winna wynosiś 10 m., między pestkowemi 6-8 m. Odległość pierwszego rzędu od granicy winna wynosić 5 m. Krzewy owocowe w odstępach 2-3 m. i 3 m. od drzewa. Należy zwrócić pozatem uwagę na doprawienie gleby, zaprawianie dołów, umiejętny dobór drzewek i odmian.

Dla Wołynia zalecone są następujące odmiany, ustalone na zjeździe pomologicznym w grudniu 1929 r.:

Jabłonie.

Odmiany jesienne: 1) Antonówka, 2) Kronselskie, 3) Glogierówka.

Odmiany zimowe: 1) Reneta Lansberska, 2) Reneta Baumana, 3) Boiken, 4) Malinowe Oberlandzkie, 5) Kosztela, 6) Piękna z Boskoop, 7) Pepina Lineusza.

Grusze.

Odmiany letnie: Faworytka.

Odmiany jesienne: 1) Lukasówka, 2) Bera Liońska, 3) Kongresówka.

Odmiany zimowe: Józefinka.

Wiśnie: 1) Minister Podbielski, 2) Ostheimska, 3) Włodzimierska, 4) Łutówka, 5) Królowa Hortensja.

Czereśnie: 1) Majowa wczesna, 2) Miodówka, 3) Czarna Froma, 4) Napoleonka, 5) Hedelfinger, 6) Denisena żółta, 7) Etton,

Śliwy: 1) Węgierka zwykła, 2) Węgierka włoska, 3) Renkloda zielona, 4) Renkloda Althana, 5) Renkloda Ulena, 6) Jerozolimka, 7) Kirka, 8) Mirabelka z Metzu.

Przy sadzeniu należy umieścić pal, do którego winno być przywiązane drzewko. Dalsza pielęgnacja opierać się będzie na na odpowiedniej uprawie gleby, zasilaniu jej i zwalczaniu szkodników.

Uwagi końcowe. Plony z ogrodu szkolnego winne być wykorzystane wyłącznie na dożywianie dzieci.

FILIP STOLARCZUK
Orżew.

Przysposobienie rolnicze w szkole powszechnej.

Niedawno, bo kilka lat temu, zapoczątkowano w niektórych szkołach powszechnych na Wołyniu nowy dział pracy zwany „przysposobieniem rolniczem", które dzisiaj ogarnęło już wiele szkół i szerzy się coraz bardziej. Zainteresowanie, jakie ono wzbudza u dzieci szkolnych i ich rodziców, jak również nastawienie gospodarstwa szkoły, wytknięte w nowych programach, nadaje mu aktualności. Przysposobienie rolnicze realizuje się w konkursach rolniczych, pogadankach i lustracjach na wzór organizacji starszej młodzieży wiejskiej.

Szkolnictwo całego świata żyje obecnie pod hasłem — szkoła dla życia praktycznego w oparciu o własne środowisko.

W tem jest głęboki cel, który kryje w sobie wielkie wartości natury ogólno-państwowej. Nasz nowy program dla szkół powszechnych bardzo wyraźnie podkreśla znaczenie nauczania i wychowania w oparciu o własne środowisko. W zespole celów, do których dążymy przy nauczaniu w szkole, czytamy: „...wskazanie możliwości podniesienia środowiska na wyższy poziom gospodarczy: oraz uświadomienie znaczenia takiej działalności dla gospodarki Państwa".

Szkoła ma wżyć się w swoje środowisko i stać się tą sprężyną, która będzie je stale podnosiła.

Te wytyczne mają szczególne znaczenie dla naszej wsi, gdzie często szkoła jest jedynym czynnikiem szerzenia zdrowych zasad bytowania ludzkiego. Braki w dotychczasowych systemach nauczania i wychowania w wiejskich szkołach powszechnych wyraźnie widzimy na starszem społeczeństwie, szczególnie w dziedzinie rolnictwa.

Na wsi ludzie są często tego przekonania, że nauka szkolna psuje rolnika, a to dziecko, które dłuższy czas znajduje się pod działaniem szkoły, zostaje stracone dla rzetelnej pracy na roli.

Stąd niechęć posyłania dzieci do szkół rolniczych, jak również niedocenianie siedmioletniego okresu nauczania w szkołach powszechnych. I nic dziwnego. Wieś ma dużo przykładów, kiedy człowiek „uczony" jest bezradnym w gospodarce rolnej, nie umie bowiem dostosować swoich teoretycznych wiadomości nabytych

w szkole do potrzeb własnej gospodarki. On często robi nadzwyczajne wysiłki, celem wyróżnienia się w danem środowisku, lecz różne eksperymenty kończą się niepowodzeniem, co ostatecznie zniechęca go do pracy na roli, a współobywateli utwierdza w mniemaniu, że szkolna nauka dla rolnika jest zbyteczna.

Nasz wieśniak nie widział praktycznego zastosowania nauki szkolnej w życiu codziennem. On syna często posyłał do szkoły tylko po to, by „łatwiej było mu w wojsku”. Różne pola doświadczalne, zdaniem obywateli wiejskich, po to tylko się zakłada, by lepiej określić wydajność gleby i nałożyć większe podatki.

Są to rzeczy, które bardzo ujemnie wpływają na ogólny stan gospodarczy Państwa. Przy takim stosunku do oświaty rolniczej społeczeństwa wiejskiego wyniki prac są zbyt nikłe w porównaniu do wielkich wysiłków ze strony czynników rządowych i społecznych, Przekształcenie tego stosunku będzie szło bardzo ciężko dopóty. dopóki szkoła powszechna nie da dzieciom odpowiedniego nastawienia do prac na roli, a swoim systemem wychowawczo-naukowym nie przekona rodziców o wartościach nauki dla rolnika.

Obecna szkoła stara się temu zaradzić. Nauczyciel przy różnych ćwiczeniach dobiera przykłady z życia, lecz wszystko to w rzeczywistości jest oderwane, abstrakcyjne, tylko przykładowe, i gdy ojciec daje dziecku, uczęszczającemu do starszej klasy, coś do obliczenia, ono często gubi się, gdy staje wobec rzeczywistości obliczenia.

Ono nie jest pewne swoich sił i dlatego tak często egzaminu wobec „małopiśmiennego” ojca nie zdaje.

Dobrze postawiona praca „Przysposobienia rolniczego” w szkole zmieni stosunek rodziców do nauki szkolnej, da możność wykonywania „prawdziwych” obliczeń w szkole, wyrobienie u dzieci zamiłowania do pracy na roli i własnym zagonie, co wpłynie na podniesienie patrjotyzmu państwowego, wzbudzi ambicję zawodową, odkryje dla dzieci szerokie pole do popisów, a rodzice zobaczą w nich godnych następców rolników.

Nie jest to bynajmniej rozmyślne przywiązywanie dzieci rolników do roli, celem zatrzymania ich na wsi, lecz urobienie na prawdziwych obywateli-rolników o szerokich poglądach, jakich wymaga czas i struktura Państwa.

Decydującą rolę w tej pracy odgrywa nauczyciel. Jego indywidualny stosunek do zagadnień wiejskich stanowi o wynikach. Owa praca wymaga od nauczyciela gruntownego poznania danego

środowiska pod każdym względem, a więc nietylko w dziedzinie gospodarczej, ale i kultury duchowej i wszystkich innych właściwości, cechujących dany ośrodek.

Jedne wiadomości ułatwią orjentację w doborze tematów konkursowych, inne znowu w doborze ludzi osiąganych do współpracy. Przysposobienie rolnicze w szkole musi mieć pewną ciągłość i każdego roku musi ono znaleźć miejsce w programie prac szkolnych i być odpowiednio powiązane z innemi przedmiotami.

Duże ułatwienia w tej pracy dają Wydziały powiatowe przez swoich referentów i instruktorów rolnych. Pomoc Wydziałów wyraża się w tem, że dostarczają one nasion roślin uprawnych, dzienniczków do zapisywania, literatury rolniczej i pomocy instrukcyjnej; one ułatwiają również organizowanie pokazów końcowych i wydają nagrody, zachęcające do intensywniejszych jeszcze wysiłków. Zasadnicza jednak praca polega na nauczycielu, który prowadzi z dziećmi pogadanki na temat uprawy, przeprowadza lustracje, daje odpowiednie wskazówki na poletkach i t.d. —jest na miejscu czynnikiem kierującym. Ta rola nauczyciela wymaga bezwzględnie sporo czasu i dużo dobrej woli. Lecz ma on satysfakcję, że jest to rzetelna praca, która idzie dla dobra szkoły, jego wychowanków i ich przyszłości. Nauczyciel przy tej pracy łatwiej i z mniejszym wysiłkiem zrealizuje plan całorocznej pracy szkolnej. On stosunek społeczeństwa wiejskiego do szkoły uczyni żywym i serdecznym, podniesie autorytet własnej osoby, a to wszystko wpłynie dodatnio na frekwencję dzieci w szkole, co dzisiaj jeszcze sprawia każdemu dużo kłopotów.

Strona organizacyjna nie przedstawia wielkich trudności. Zaczynają się te prace jesienią. Tematy zwykle podają Komisje rolne Sejmików, można również nabyć broszurki do opracowania tych tematów. Stwarza się zespół 8—10 dzieci starszych, z pośród których wyznacza się przodownika. Pod opieką jednego nauczyciela może być kilka zespołów. Z zespołami opracowuje się temat konkursowy częściowo na lekcjach przyrody, a częściowo w godzinach polekcyjnych. Dzieci zwykle bardzo chętnie zgłaszają się do konkursów rolniczych; dla ośrodków zainteresowań i organizacji pracy w klasie jest dużą zdobyczą jeżeli cała klasa zgłosi się do konkursów. Każdy konkursista powinien za zgodą rodziców wymierzyć sobie poletko we własnym ogrodzie o ustalonej powierzchni i odpowiednio je opalikować. Koniecznem jest mieć kilka (2 — 3) podręcznych poletek konkursowych również przy szkole. Opiekę nad niemi należy powierzyć tym dzieciom, które z jakichkolwiek powodów nie mają poletek koło domu. Zakładanie pole-

tek konkursowych dla wszystkich dzieci w ogródku szkolnym jest mniej pożądanem z następujących powodów: 1) dziecko ma możność stale opiekować się poletkiem koło domu i lepiej obserwować życie roślin, 2) praca w ogrodzie szkolnym jest mniej widoczna dla rodziców i ma mniejszy wpływ na środowisko, 3) stosunek do pracy u dzieci i rodziców jest lepszy na własnym zagonie i dla własnej korzyści i 4) nie będzie narzekań, że dzieci szkolne pracują dla nauczyciela.

Przed nadejściem mrozów należy odbyć przynajmniej jedną lustrację poletek celem przekonania się, czy uprawa jesienna została przeprowadzona przez konkursistę. W ciągu zimy odbywają się pogadanki na temat uprawy. Doskonale daje się wykorzystać do pogadanek konkursowych świetlica dla młodocianych, w której znaleźć się powinno czasopismo „Przysposobienie Rolnicze", podające wiele żywych przykładów z tej dziedziny. Przodownicy zespołowi, wzorując się na artykułach z czasopisma, próbują swych sił w charakterze korespondentów do własnej ściennej gazety.

Największy okres prac na poletkach przypada na wiosnę, kiedy teoretyczne wiadomości, nabyte podczas zimy, zastosowuje się w życiu praktycznem. Zainteresowanie wtedy u dzieci jest wielkie. Zaczyna sie gorączkowa praca na poletkach; dzieci codzień przynoszą stosy żywych przykładów do obliczeń i opracowań w klasie na lekcjach różnych przedmiotów, jak rysowania tabliczek, planów poletek, obliczeń powierzchni, ważenia nasion i t. p. Przytem każde dziecko odczuwa, że ma prawdziwe, z życia zaczerpnięte, zadanie, a nie teoretyczne — przypuszczalne.

Dużo pracy ma nauczyciel w tym okresie, lecz z pomocą pośpieszą i wyręczą go dobrze dobrani przodownicy zespołowi.

Okres kiełkowania budzi u dzieci największe zainteresowanie. Każde z nich przekonuje się, że roślinka „naprawdę" żyje; one obserwują ją kilka razy dziennie i widzą coraz to w nowej szacie, następnie zaczynają mierzyć wzrost (kukurydza), grupki dzieci urządzają wyścigi — czyja roślinka więcej wyrośnie w określonym czasie. Samorzutnie tworzą się komisje rozjemcze, które badają spory na miejscu.

Frekwencja wtedy właśnie w klasie jest bardzo dobra, gdyż każde dziecko śpieszy do szkoły, by podzielić się swojemi spostrzeżeniami z kolegami i nauczycielem. Izba szkolna pełna wesołej gwary na aktualny temat uprawy.

Równocześnie dzieci prowadzą dzienniczki, do których skrupulatnie wpisują swoje spostrzeżenia. Kartki dzienniczka wypełniają

się opisem życia roślinki i stanu pogody w różnych porach dnia. Jeżeli u starszej młodzieży pozaszkolnej najczęściej te kartki świecą pustkami, to dla dzieci szkolnych bywa ich zwykle za mało. Zbyt dużo ma każde dziecko do powiedzenia. Młodzi konkursiści mają inny stosunek do dzienniczka, niż do zeszytów szkolnych, więc piszą wszystko, co widzą i jak umieją. Na podstawie tych kartek nauczyciel ma możność poznać psychologję dziecka, jego spostrzegawczość, pamięć, inteligencję i zamiłowanie do pracy. Dla przykładu przytoczę kilka zdań z dzienniczka małego konkursisty (12 lat) „Uprawa kukurydzy". „Dnia 20/V. Obsypałem kukurydzę. O godzinie 12 padał silny deszcz i trzeba było poprawić kopce, zabiłyby maleńkie. Wiatr złamał duże łodygi (na 250). Podparłem je patykami i usypałem większe kopce. Dnia 21/V. Łapałem turkucia podjadka, który podjadł mi za jeden dzień aż trzy kukurydzy. Mocno jestem zły na niego. Znalazłem jego jajeczka i zniszczyłem, ale turkucia nie złapałem. Mnie się wydaje, że moja kukurydza do mnie mówi, tylko ja nie mogę dobrze zrozumieć. Tak coś cicho sobie szeleści. A dobrze byłoby tu sobie zrobić budę i nocować. Turkuć by nie przyszedł. Na jednej kukurydzie coś podrapało liście. Może to mysz? Ale trzeba przypilnować tego nocnego szkodnika".

„Dnia 12/VII. Silnie rośnie kukurydza. Dzisiaj wyrosła od rana do wieczora na 5 cm., a w nocy tylko na 3 cm. W jasny i ciepły dzień kukurydza więcej rośnie niż w nocy. Może to tak słońce pomaga? Jedna łodyga skrzywiła się i upodobniła się do litery S. Co to znaczy? (Ws. Stolarczuk).

Podobnemi spostrzeżeniami i rozmyślaniami są wypełnione dzienniczki konkursowe. Dziecko uczy się poznawać przyrodę w naturze, na żywych obrazach, a momenty uczuciowe w tej pracy wpływają na kształtowanie się jego osobowości.

Wesoło odbywają się lustracje poletek, których musi być 3—4 w okresie wiosenno-letnim. Każdy przodownik zbiera swój zespół i prowadzi od jednego konkursisty do drugiego celem zbadania jego sprawności i oceny pracy. On z powagą udziela wskazówek i wyjaśnień przy poletku, w czem pomaga mu nauczyciel. Rodzice starają się też być obecni przy tych pogadankach w ogrodzie i często zabierają głos w tej sprawie, bezwiednie wciągają się w odmienną często uprawę. Jesienią odbywają się wspólne z całym zespołem zbiory plonu; wspólnie przeprowadza się obliczenie i ważenie, poczem spisuje się odpowiedni protokół.

Po zakończeniu zbiorów, Komisja Rolna Sejmiku wyznacza miejsce i dzień pokazów rolniczych, gdzie każdy konkursista przed-

stawia komisji sędziowskiej wyniki swoich wysiłków tak pod względem ilości i jakości plonów, jak i przygotowania teoretycznego. Na zakończenie Komisja sędziowska przyznaje nagrody względnie wyróżnienia.

Tak wygląda praca przysposobienia rolniczego na terenie szkoły. Jednak przy tej realizacji napotyka się często na pewne trudności i niedomagania, wynikające z usterek organizacyjnych. Przedewszystkiem szkoła wprowadza do swoich stosunków wewnętrznych czynnik niefachowy pod względem pedagogicznym w osobach referenta rolnego względnie instruktora przysposobienia rolniczego, którzy w niektórych wypadkach ustosunkowują się niewłaściwie do nauczyciela oraz zagadnień dydaktycznych. Komisje rolne przy Sejmikach, podając swoje instrukcje nauczycielom, nie biorą pod uwagę środowiska danej szkoły, psychologji dziecka i warunków pracy. Komisje sędziowskie przy ocenach końcowych, nie znając dziecka, nie mogą sprawiedliwie ocenić jego wysiłków jak fizycznych tak i myślowych. Wobec realizacji nowych programów i przeprowadzonych w tym zakresie przez władze szkolne prac, należy się spodziewać usunięcia tych braków w organizacji przysposobienia rolniczego na terenie szkolnym.

Jednakże zagadnienie przysposobienia rolniczego w szkołach będzie można najpomyślniej rozwiązać, jeżeli sam nauczyciel zdobędzie konieczne wiadomości i doświadczenie w zakresie rolnictwa i potrafi sam, korzystając z pomocy fachowców instruktorów, pokierować pracą młodzieży szkolnej.

GABRYELA JANKOWSKA
Dubno.

Z praktyki szkolnej.

Plan pracy generalnej wychowawczyni dziewcząt.

(TREŚĆ: 1. Wstęp. 2. Ogólne wytyczne pracy wychowawczej. 3. Program szczegółowy: a) pogadanki; b) samopomoc dziewcząt.

I.

„Idą czasy, których znamieniem jest wyścig pracy, jak przedtem był wyścig krwi, jak przedtem był wyścig żelaza".

J. Piłsudski.

W słowach tych wyrażona jest troska o to, abyśmy po odzyskaniu niepodległości nie spoczęli na laurach, lecz abyśmy byli

czujni i pracowali wytrwale nad zachowaniem i rozwojem najcenniejszego skarbu, jakim jest dla narodu własna państwowość.

„A pokolenie nasze — według słów ś. p. Ministra Czerwińskiego—jeżeli chce stanąć na wysokości swych zadań, musi się zdobyć na taki wysiłek, aby jakości i wielkości zmian w losach zewnętrznych narodu odpowiadała jakość i wielkość przemiany w życiu wewnętrznem, w psychice, w zbiorowej duszy narodu".

Ten wysiłek podjąć musi całe społeczeństwo zarówno mężczyzni, jak kobiety: niepodobna, aby kobieta miała nie wziąć udziału w „wyścigu pracy", aby miała pozostać biernym widzem tworzenia się nowej epoki dziejów Polski, schodząc temsamem dobrowolnie na stanowisko pośledniejsze.

Jednakże „nie chodzi o to, czy kobieta potrafi uzyskać silny wpływ na przyszłe pokolenia, lecz o to, co ona potrafi im dać nowego i przedewszystkiem dodatniego". Rola kobiety w kształtowaniu się życia społeczeństwa będzie tem donioślejsza i tem dodatniejsza, im lepiej kobieta zrozumie, czem ona jest, na czem polega jej duchowa odrębność i jakie własne wartości pozytywne może wnieść do ogólnego dorobku.

Chodzi przeto o ujawnienie tych możliwości, które spoczywają w psychice kobiecej i zbadanie, w jaki sposób wyzyskanie ich wpłynie na pełniejszy i bardziej harmonijny rozwój cywilizacji ogólnoludzkiej i cywilizacyj narodowych.

Jest to zadanie teorji wychowania; natomiast rzeczą praktyki będzie wcielenie w życie uzyskanych w ten sposób wskazań, dostarczanie pozatem pedagogom-teoretykom cennego materjału spostrzeżeń i doświadczeń. Praca wychowawcy nietylko powinna przyswoić młodzieży zdobycie kultury dawnej i współczesnej, lecz także dopomóc jej do odnalezienia w sobie i rozwinięcia nieznanych dotąd możliwości duchowych.

2.

„Kto chce wywierać wpływ na młodzież żeńską, ten musi ją sercem rozumieć" — kończy swą książkę o „Psychice młodzieży żeńskiej" pani Else Croner. Dlatego też postaram się przedewszystkiem o wytworzenie atmosfery serdecznej i przyjaznej, opartej na wzajemnem zaufaniu zbliżenia z dziewczętami, postaram się zrozumieć i odczuć ich nastroje i duchowe przeżycia.

Główną wytyczną mego postępowania będzie myśl, która jest podstawą wychowania państwowego: „Na każdym odcinku swojej pracy twórz Państwo Polskie". To hasło będzie mi przyświecało

w dążeniu do wychowania dobrych obywatelek. Rozumiem przez to naprzód wychowanie człowieka o silnym charakterze i wysokiem poczuciu etycznem, zarówno w życiu jednostkowem, jak rodzinnem i społecznem; najlepszą bowiem gwarancją skuteczności pracy dla państwa jest wartość etyczna obywatela.

Następnie będę dbała o wyrobienie społeczne dziewcząt; to bowiem nietylko wpływa dodatnio na rozwój umysłowy dziecka i młodego człowieka, rozszerzając jego horyzonty myślowe i pobudzając do pilniejszej obserwacji życia, ale oddziaływa również na jego charakter, wyrabiając poczucie potrzeby dania pomocy innym i otrzymania jej od współpracowników, wyrabiając umiejętność słuchania poleceń i wydawania ich, poczucie własnej godności i wartości, zdrowej ambicji, wiary we własne siły i solidarności, a także ćwicząc do pewnego stopnia w kulturze towarzyskiej.

W szczegółowem rozwinięciu planu pracy wychowawczej będę się ściśle liczyła z psychologją młodzieży, modyfikując postępowanie z nią odpowiednio do faz rozwojowych. Postawa wychowawczyni uczenic obecnego gimnazjum musi być różnorodna, ze względu na różne typy dziewcząt, oraz z powodu wielkiej rozpiętości wieku (od lat 12-tu, a więc od początku przedpokwitania, aż do lat 19—20-tu, t. j. do okresu adolescencji).

Wreszcie będę usiłowała nawiązać i podtrzymać kontakt z rodzicami dziewcząt, w przekonaniu, że jedynie harmonijna współpraca domu i szkoły daje pełną gwarancję powodzenia pracy wychowawczej.

Przechodzę teraz do rozwinięcia szczegółowego programu pracy wychowawczej, opartego na powyższych zasadach.

3.

Dziewczynki, powierzone mojej opiece, podzielę na trzy grupy: do grupy A zaliczę klasę I (nowego typu) i IV, do gr. B — V i VI, do gr. C — VII i VIII-ą. Z każdą grupą pracować będę oddzielnie, stosując swe zabiegi do wieku uczenic, do ich zainteresowań i potrzeb duchowych.

a) Jednym z podstawowych sposobów oddziaływania na młodzież będą systematycznie przeprowadzane pogadanki, oczywiście połączone z dyskusjami, które postaram się ożywić. Na pogadanki i dyskusje kładę duży nacisk, ponieważ z jednej strony one mnie najlepiej wprowadzają w życie dziewcząt, zapoznają mnie

z bolączkami ich życia, ze sposobem ich reagowania i rozumowania, a z drugiej strony mają wielkie znaczenie dla samych wychowanek: ćwiczą ich odwagę cywilną, pobudzając je do zabierania głosu i do otwartego wypowiadania swych myśli, czasem skarg i bólów, do analizowania i oceny swego postępowania. W ten sposób pogłębia się światopogląd i wyostrza krytycyzm młodzieży‘ która się uczy wychowania siebie i wychowania innych, co dla przyszłych matek jest kwestją bardzo ważną. Ale na tem nie kończy się donioslość takiej wymiany myśli: ona stanowi także środek kontroli postępów całej pracy wychowawczej, jest sprawdzianem rozwoju umysłu i charakteru młodzieży.

Tematami pogadanek, urządzanych dwa razy miesięcznie, dla każdej grupy, będą zagadnienia, które później poruszę. Pogadanki mam zamiar przeprowadzać w ten sposób, aby każde dwa miesiące były poświęcone głównie jednej kwestji, jednakże bez zaniedbania pewnych stałych tematów, jak np. higjena ciała, zachowanie się dziewczynek, sprawy bieżące.

Wrzesień poświęcę na zaznajomienie się z dziewczynkami i poznanie kwestyj, najbardziej interesujących dla danej grupy.

Październik i listopad zajmie omawianie kwestji pomocy koleżeńskiej: wejdą tu takie sprawy, jak scharakteryzowanie podpowiadania, jako złej przysługi koleżeńskiej, konieczność sumienności w pracy i dobrowolnego udzielania pomocy koleżankom i kolegom (stałego i dorywczego), zorganizowanie zespołów samopomocowych (po 2—3 osoby); wreszcie ułożenie planu pracy nad sobą w tym kierunku na cały rok. W związku z dniem oszczędności (30/X) poruszymy kwestję oszczędzania i racjonalnego zużywania czasu, obok sprawy oszczędzania pieniędzy, książek, odzieży i t. d.

Grudzień i styczeń poświęcimy specjalnie higjenie ciała (bardziej zwykle zaniedbanej w okresie zimowym); poruszone tu będą takie np. kwestje: znaczenie częstego mycia dla zdrowia i związek czystości ciała z psychiką człowieka; sposób mycia się i kąpania; niebezpieczeństwo chorób zakaźnych; sport i jego wymagania; znaczenie sportu i jego wpływ na życie fizyczne i duchowe; kokieterja; porządek domowy; propaganda czystości.

Luty i marzec: zasady dobrego zachowania się. Omówię tu z dziewczynkami ich zachowanie się w szkole i poza szkołą (w domu, na ulicy, w kinie i t. d.); wpływ, jaki ich zachowanie się może mieć na chłopców; szczegółowe przepisy dobrego zachowania się (w klasie, przy stole i t. d.); ukłon, mowa i t. p. Kultura dobrego humoru, jako ważnego czynnika we współżyciu z ludźmi; niehumory i nastroje; konieczność opanowania siebie,

zewnętrznego i wewnętrznego; skromność, uprzejmość, usłużność i inne cechy dziewczynki dobrze wychowanej; estetyka życia codziennego.

Kwiecień i maj: kultura duchowa — kłamstwo i różne jego rodzaje, obmowa i plotki; zamiłowanie do porządku (ładu), upodobania estetyczne (otoczenie, wygląd zewnętrzny, harmonja wewnętrzna); szacunek dla starszych (przełożonych, władzy). Wiedza i jej znaczenie dla rozwoju umysłowości i charakteru. Książka i umiejętność czytania. Kobieta współczesna i jej rola w rozwoju cywilizacji.

Te i tym podobne kwestje będą omówione w formie swobodnej dyskusji z wychowankami; będę dążyła do tego, żeby one same wysuwały te kwestje i dochodziły do pożądanych wniosków. Zasady, płynące z głębi własnego przekonania i przyjęte dobrowolnie będą miały dla dziewczynek większą wartość i tem więcej je będą obowiązywać.

Literaturą pomocniczą w mojej pracy wychowawczej będzie: dla grupy A—odpowiadania na odpowienie tematy, wyżej podane, w piśmie p. t. „Iskry". Dla grupy B i C — książki o treści poważniejszej. A więc: kwestje, które poruszę w październiku i listopadzie, będą zawarte w referatach, opartych przeważnie na „Naukowej Organizacji w Gospodarstwie Domowem" Frederick, „Kłamstwo" Lempkeg'o, „Lenistwo" Muklanowicza. Higjenę ciała omawia Dr. Sawicki w foımie przystępnej w książeczce p. t. „Czystość ciała i kąpiele„ (rozdziały I, II, IV i V). Zasady dobrego wychowania znajdę w „Zasadach przyzwoitego zachowania się uczniów szkół średnich" Piątka. Wreszcie dane do ostatnich kwestyj, które będę omawiała w kwietniu i maju, będę czerpać z takich dzieł jak np. „Zasady etyki" Moore, „Etyka" Höffdingera (ze szczególnem uwzględnieniem III-go rozdziału — zasady i metoda etyki, IV-go teorja sumienia, VI — zło z punktu widzenia etycznego, X — osobiste podstawy życia etycznego i XI-b — panowanie nad sobą.) „Źródło siły i szczęścia" Moszczeńskiej (Rozdział I-a — samokształcenie, II-b — co czytać i jak czytać), „Na progu uświadomienia" Ks. Weryńskiego, „Dysproporcje" Kwiatkowskiego, Piłsudski „Pisma wybrane".

Treścią powyższych książek będę się posługiwała w ten sposób, że albo ja sama będę podawała już opracowane tematy, albo referentki tylko je przeczytają lub wreszcie dana grupa głośno odczyta odpowiednie ustępy.

Przeprowadzając te pogadanki, będę brała pod uwagę przedewszystkiem wiek uczenic, następnie zaś uwzględnię różnicę typów, jakie wskazują współczesne badania psychologiczne.

Dziewczynka wstępująca do 1-szej klasy gimnazjalnej znajduje się w fazie dla niej przełomowej, przechodzi bowiem od wieku dziecięcego do okresu przedpokwitania. Kończy się tu istniejąca dotąd harmonja pomiędzy dążnościami instynktowemi, a życiem wewnętrznem dziecka; zaczyna się budzić instynkt gatunkowy. Dziecko czuje się przygnębione, bywa rozdrażnione, „nieswoje", często jest apatyczne; tym stanom duchowym towarzyszy osłabienie uwagi i pamięci. W stosunku do otoczenia dziecko czuje się jakby niższe; chętnie zatem od niego ucieka, zagłębiając się np. w lekturze. W tym wieku dzieci najwięcej czytają; na dobór lektury należy więc zwrócić szczególną uwagę. Już w tym okresie (grupa A) rozpocznę umiejętne uświadamianie dziewcząt o zadaniach kobiety, o znaczeniu kobiety współczesnej i jej wpływie na życie ogółu.

Okres pokwitania charakteryzuje się przez nastroje; można go nawet nazwać okresem nastrojów. Uczucia są w tym czasie bardzo intensywne i trzeba niemałego wysiłku, aby się nauczyć je rozróżniać i odpowiednio je regulować. W tym okresie upadają wszelkie autorytety; to też zwłaszcza w grupie B będę usilnie wpajała szacunek dla starszych. Życie umysłowe staje się w tym okresie bardzo różnorodne; powstają pierwsze problematy, trudne lub niemożliwe do rozwiązania (jak np. problemat życia pozagrobowego, zagadnienie płci, granic poznania człowieka, sensu i celu życia wogóle); budzą się też wątpliwości natury religijnej. Będę się starała złagodzić te wewnętrzne zmagania się i konflikty i — o ile to możliwe — udzielić wyjaśnień i odpowiedzi; środkami prowadzącemi do tego celu, będą rozmowy z dziewczynkami i odpowiednio dobrana literatura.

Ideologja „Straży Przedniej" najbardziej odpowiada temu okresowi życia, będę się więc starała nią kierować. Pomoże mi ona bardzo, ponieważ w tym czasie od obserwacji życia zewnętrznego zwracają swe zainteresowania ku sobie samym, przechodzą do badania swego wewnętrznego „ja", dążą do znalezienia wytycznych swego postępowania, starając się uświadomić sobie i uregulować swój stosunek do innych ludzi. W tym okresie budzi się i rozwija nietylko zainteresowanie wypadkami, związanemi z życiem szkolnem, ale także zainteresowanie życiem gospodarczem państwa, życiem politycznem, społecznem i kulturalnem. Będę zatem poruszała te zagadnienia w pogadankach i wspólnych czytaniach, dopomagając w ten sposób wychowawcom poszczególnych gmin i sejmiku szkolnego i współdziałając w pracy samorządu, który ma wychować przyszłych obywateli, świadomych nietylko swych praw, ale także swych obowiązków względem ojczyzny i państwa.

Praca wychowawczyni w tym najtrudniejszym bodaj okresie musi też być zróżniczkowana w związku z wyraźniej już zaryso-

wującemi się typami dziewcząt. Rzecz prosta, że wyjątkowo tylko trafiać się będą przedstawicielki czystych typów; najczęściej spotykać będziemy podobieństwa tylko zbliżone, mieszaninę typów. Najbardziej niebezpieczny jest typ, zbliżony do „erotycznego; na takie dziewczynki zwrócę przeto szczególną uwagę i postaram się obudzić i wyrobić w nich zdrowy krytycyzm w stosunku do siebie i do otaczającego świata, aby uchronić je przed rozwinięciem się ujemnych stron charakteru. Gdy spotkam dziewczynkę, którą możnaby zaliczyć do „typu romantycznego", postaram się zbliżyć ją do wymagań życia realnego, wskazując jej dobre strony otaczającej nas rzeczywistości. Jednostki wegetujące na uboczu, trzymające się zdala od koleżanek, wciągnę do pracy społecznej i do życia towarzyskiego.

Grupa C (ostatnia) pokrywa się mniej więcej z okresem adolescencji. Sposób postępowania z temi dorastającemi dziewczętami, będzie musiał być znowu odmienny. Od początku drugiego półrocza zamierzam wydzielić z tej grupy klasę VIII-mą, aby te dziewczynki, stojące już na progu samodzielnego życia, wprowadzić w to życie, zapoznając je z zadaniami kobiety współczesnej i jej rolą w obecnej dobie. Tu również będzie pora właściwa na omówienie zamiłowań zespołów i jednostek i w związku z tem przedyskutowanie kwestji wyboru zawodu, tak żywotnej dla maturzystek. Zorganizuję z niemi wycieczkę do miejscowego Związku Pracy Obywatelskiej Kobiet, zapoznam je z tą organizacją i z potrzebą zrzeszania się kobiet. Zrozumieją w ten sposób potrzebę brania udziału w pracy społecznej i różnorodność tej pracy w zakresie działania współczesnej kobiety. Omówię też z niemi kwestje związane z czekającem niektóre z nich życiem akademickiem; wiadomo, jak bezradne bywają początkujące studentki, jak ważną przeto jest rzeczą ułatwienie im pierwszych kroków na nowym dla nich nieznanym terenie. Będę dążyła do tego, aby starsze dziewczęta jasno sobie uświadomiły, jakie stanowisko powinna zająć kobieta polska, aby nasza Ojczyzna nietylko stała się znów, jak za lat dawnych, przedmurzem Chrześcijaństwa, lecz aby również promieniowała swą kulturą i mogła być wzorem dla innych państw i narodów.

b) Budzenie w dziewczętach uczuć społecznych jako podstawy pożytecznego działania, uważam za jedno z głównych swych zadań. Postaram się przeto stworzyć w grupach dziewczynek atmosferę zainteresowania życiem społecznem w szkole (sejmik i gminy klasowe), pracą oświatową (komisja oświatowa), i obywatelską (samopomoc szkolna). Będę stale obserwowała ich pracę, aby zebrane spostrzeżenia wykorzystać w pogadankach, mających na celu wzbudzenie chęci uzupełnienia podejmowanych usiłowań i usunięcia braków naszego zbiorowego życia.

Aby praca społeczna dziewczynek mogła się rozwijać korzystniej, zorganizuję „Związek Samopomocy Dziewcząt” (bądź odpowiednią sekcję w ramach ogólnej Samopomocy Szkolnej). Przy pomocy tej organizacji pragnę osiągnąć cel następujący: dostarczenie dziewczynkom ubogim stałej pomocy materjalnej w postaci ubrania (dostarczonego i przerobionego przez koleżanki), książek i innych pomocy szkolnych, oraz bezpłatnych śniadań; pozatem Z. S. D. propagowałby wogóle wzajemną pomoc dziewcząt w życiu i w nauce. Sądzę, że dałoby to poważne korzyści wychowawcze, wyrabiając poczucie solidarności i zrozumienie potrzeby służby obywatelskiej kobiety, pełnionej nie dla zysku i chwały, lecz dla własnego wewnętrznego zadowolenia, cichej nagrody za spełniony sumiennie obowiązek. Równocześnie dziewczynki miałyby okazję do praktycznego zastosowania umiejętności, nabytych na lekcjach zajęć praktycznych (szycie i t. p.) i doskonalenia się w tych umiejętnościach.

W szczegółach wyobrażam sobie organizację Z. S. D., jak następuje. Dziewczynki przynoszą do szkoły stare ubrania (oczywiście za wiedzą i zezwoleniem rodziców); dary te wciąga się do specjalnego zeszytu (książki), notując nazwisko ofiarodawczyni (klasę), nazwę przedmiotu (jego stan) i datę oddania do użytku Samopomocy. W miarę potrzeby i rozporządzalnego czasu dziewczynki ubrania te same prują, piorą i prasują; następnie zaś oddają mi do przechowania w osobnej szafie. Przydział tych rzeczy następuje w ten sposób, że dziewczynki indywidualnie zgłaszają mi nazwiska koleżanek z gimnazjum (a nawet z poza gimnazjum), które jakiejś rzeczy potrzebują. Po przeznaczeniu danego ubrania dopasowuje się je, poczem dziewczynki same szyją i wykańczają. Zależnie od tego, co która lepiej umie, dzielę je na szwaczki na maszynie, cerowaczki, hafciarki, podrębiarki i t. p. Każda z nich dostaje odpowiednią pracę, którą musi wykonać szybko i dobrze. Zadana robota nie powinna trwać dłużej, niż kwadrans, a to z dwóch względów: 1-o, aby nie zabierać czasu, przeznaczonego na lekcje; 2-o, ponieważ przypuszczalnie zgłaszać się będzie dużo amatorek. Nazwiska dziewczynek, które w tej pracy (szycie sukien i bielizny i t. p.) brały czynny udział, zapisuje się do osobnego zeszytu, aby następnie odczytać je na zebraniu grupy; byłaby to drobna nagroda za ofiarność i staranność, która mogłaby być zachętą do dalszej pracy i środkiem do wciągnięcia do tej akcji nowych dziewczynek. Przedmiot gotowy do użytku ofiarowuje się dziecku w ten sposób, aby ofiarodawczyni nie wiedziała, kto go otrzymał, a odbierająca nie znała pochodzenia przedmiotu.

Oprócz darów w naturze (książki, ubrania i t. p.) Związek przyjmowałby także dobrowolne ofiary pieniężne. Pieniądze te

byłyby używane na zakupienie dodatków krawieckich i na zapłacenie za śniadania; w wypadkach nagłych i wyjątkowych — na zaspokojenie doraźnych potrzeb ubogich dziewczynek. Co się tyczy śniadań, dałoby się je zresztą w dużej części osiągnąć darmo, ponieważ wiele zamożniejszych dziewcząt przynosiłoby śniadania podwójne, składając je do podziału pomiędzy biedniejsze. Naturalnie, częstowanie odbywałoby się w sposób nieznaczny, dyskretny, bez urażania miłości własnej koleżanki. Taki sposób ofiarowania będzie wyrabiał subtelność i delikatność.

Tak się przedstawiają w zarysie moje projekty i zamiary na rok najbliższy. Trudno zgóry wszystko przewidzieć; sam bieg życia będzie musiał regulować, zmieniać i uzupełniać program mojej pracy. Jest on bardzo obszerny, ale wierzę, że przy usilnej pracy i staraniach uda mi się go zrealizować.

Pren. rocz zł. 6, półrocz. zł. 3. Nr. pojed. 60 gr. Konto P.K.O. Nr 30.365

Adres Redakcji i Administacji: RÓWNE WOŁYŃSKIE, KURATORJUM.

Drukarnia Samorządowa w Równem, ul. Słowackiego 2.